

Tri slobode pod lupom

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

26. jun- 8. jul 2020. godine

Sloboda udruživanja, okupljanja i izražavanja

- Nakon najave novog uvođenja [policijskog časa](#) zbog pogoršanja epidemiloške situacije koju je na konferenciji za medije najavio predsednik Aleksandar Vučić nezadovoljni građani su se 7.jula spontano okupili ispred zgrade Narodne Skupštine da iskažu nezadovoljstvo zbog nove zabrane kretanja. Protest je započeo [mirnim okupljanjem](#) više stotina građana, a kako je vreme odmicalo broj demonstranata je postajao sve veći tako da je dostigao broj od više hiljada, procenjuje se i više od deset hiljada ljudi. Nakon sat vremena od početka protesta grupa građana pokušala je da uđe u Narodnu Skupštinu. Oni su u svojoj nameri uspeli i ušli u hol Skupštine, a ubzo zatim pripadnici policije su uspeli da ih izbace napolje. Protesti su nastavljeni a okupljeni građani uzvikivali parole protiv vlasti i povremenih čarki i verbalnih okršaja pripadnici policije su počeli sa upotrebom fizičke sile, potiskivanjem demonstranata štitovima i udaranjem pendrecima. Situacija je izmakla kontroli i prerasla u otvoreni sukob na ulicama Beograda nakon što je policija [ispalila više suzavaca u masu demonstranata](#) što je izazvalo povređivanje i gušenje okupljenih kao i stampedo usled bežanja od suzavca Nedugo nakon prve reakcije policije usledili su sukobi u kojima je povređeno više desetina demonstranata i pripadnika policije uz veliki broj slučajeva nedopustive brutalnosti od strane pripadnika policije i lica u civilnoj odeći koji su se legitimisali kao pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova. Policija je u toku noći upotrebljavala palice, gumene metke, suzavac, konjicu, policijske pse, a pred kraj večeri na ulice su izvedena i vozila za razbijanje demonstracija. Jedan od najbrutalnijih slučajeva nasilja zabeležile su kamere televizije N1 u snimku na kom se vidi kako [pripadnici žandarmerije palicama udaraju trojicu momaka koji su sedeli na klupi u blizini Predsedništva Srbije](#), iako je očigledno da ni na koji način nisu bili agresivni niti su pružali otpor prilikom policijske intervencije. Građani su zabeležili i druge slučajeve teškog povređivanja demonstranata tako da su društvene mreže bile preplavljene [snimcima](#) i [slikama](#) ljudi krvavih glava. Do teškog nasilja je dolazilo i prilikom privođenja građana, tako da su se mogli videti slučajevi u kojima navodni pripadnici policije drže oborenog muškarca na zemlji istovremeno mu vezujući ruke i [pritiskajući glavu nogom](#), što je protivno svim pravilima policijskog postupanja. Posebno uznemirenje građana i nepoverenje u funkcionisanje oružanih snaga izazvalo je prisustvo velikog broja muškaraca sumnjivog izgleda koji su se predstavljali kao policajci u civilu i koji su učestvovali u prebijanju, zlostavljanju i hapšenju demonstranata. Na jednom od snimaka se vidi kako [čtvorica takvih muškaraca udaraju čoveka koji leži na zemlji](#) a potom ga odvođe u nepoznatom pravcu. [Dodatnu sumnju](#) izaziva činjenica da su ti ljudi na glavama

[nosili maske](#), ali ne hirurške, već gas maske i da su kapuljačama pokušavali da sakriju svoj identitet dok su nemilosrdno tukli građane koji su se u tom trenutku našli na ulici. Kako je noć odmicala na ulicama je bio sve veći broj pripadnika oružanih snaga koji su upotrebom sile rasterali građane, u čemu su [koristili i konjicu](#), a bila su parkirana i oklopna vozila za razbijanje demonstracija. Opšti utisak učesnika protesta bio je da je policija upotrebila enormnu količinu suzavca zbog čega su se mnogi građani koji su bili na protestu, ali i oni koji žive u obližnjim zgradama, tokom večeri i sutrašnjeg dana žalili na zdravstvene tegobe, naročito glavobolju i mučninu.

[Drugog dana protesta](#), 8.jula na ulicama se okupio još veći broj građana, ali je bilo primetno i angažovanje [ogromnog broja pripadnika oružanih snaga](#) koji su nekoliko časova ranije zauzeli pozicije u širem centru grada. Građani su tokom celog dana delili snimke kolona policijskih vozila koji su u Beograd dolazili iz drugih gradova. Pažnju javnosti je privuklo prisustvo velikog broja muškaraca u Pionirskom parku koji su [odbili da novinarima odgovore zbog čega su došli na protest](#), što je izazvalo sumnju da je reč o pristalicama vladajuće stranke. Drugog dana se protest proširio i na još neke gradove u Srbiji, poput [Novog Sada](#), [Niša](#), [Kragujevca](#), [Smedereva](#) i [Kruševaca](#). I ovo veče obeleženo je brojnim slučajevima policijske brutalnosti, uz upotrebu još većeg broja sredstava za obračun sa demonstrantima. Na ulicama Beograda su bili raspoređeni i pripadnici Žandarmerije, policijske brigade, čak i Specijalne antiterorističke jedinice. Nakon brze i nasilne reakcije organa reda masa građana okupljenih ispred Skupštine razbijena je na više delova a demonstranti su potisnuti stotinama metara daleko od Narodne Skupštine. Te večeri je zabeležen slučaj najbrutalnije reakcije policije u slučaju nepoznatog mlađeg muškarca koga je nakon obaranja na pod [pendrecima i nogama udaralo više desetina pripadnika žandarmerije](#), zbog čega se mladić nalazi u teškom stanju. Drugog dana nije bio primetan samo rast broja uniformisanih pripadnika policije, već i onih u civilu koji za sebe tvrde da rade u organima reda. Građani su zabeležili brojne slučajeve njihove brutalnosti, poput slučaja kada je [njih desetak tuklo mladića koji se na tom mestu vozio bicikl](#) a za kog još nije poznato da li je bio aktivni učesnik protesta. Jedna od najpotresnijih fotografija koja se masovno deli po društvenim mrežama prikazuje [mladića starog oko 20 godina](#) kome je teško povređena desna ruka na kojoj nedostaju delovi kože i potkožnog tkiva i mesa. Da prilikom intervencije policija nije pravila razliku među okupljenim građanima, pokazuje slučaj prebijanja četrnaestogodišnjeg dečaka koji je pretučen od strane inspektora u Novom Sadu. U toku noći je nakon protesta u Novom Sadu uhapšen je i [Miran Pogačar](#), aktivista inicijative „Krov nad glavom“ koji je jedan od inicijatora novosadskog protesta i jedini koji se zvanično obraćao prisutnima na Trgu slobode iznevši i zahteve u ime nezadovoljnih građana uz konstatno pozivanje okupljenih na nenasilje.

Naročito težak posao u toku ova dva dana su imali novinarske ekipe koje su izveštavale sa lica mesta. Pored toga što su bez prestanka bili izloženi ogromnoj količini [suzavca koji je ometao njihovo rad](#), zabeleženi su slučajevi nasilja nad novinarima i sprečavanja obavljanja posla. [Novinar agencije BETA pretučen](#) je od strane žandarmerije iako se legitimisao kao novinar nakon čega je završio u Urgentnom centru. Žrtve policijskog nasilja bile su i [novinarke portala Nova.rs](#) Milica Božinović i Nataša Latković. Pripadnici policije pokušali su u jednom trenutku da onemoguće izveštavanje novinarke televizije N1 [Jelene Zorić](#) kada su kamere zabeležile slučaj prebijanja demonstranata. Novinari RTS-a Milan Srdić i Lazar Vukadinović su u Novom Sadu fizički napadnuti od strane demonstranata. Tom prilikom je snimatelju Vukadinoviću povređena ruka a kamera polomljena, dok je Srdić doživeo verbalne uvrede. U Nišu je [novinarska ekipa RTS-a](#) doživela fizičke nasrtaje i verbalne uvrede, a kamera im polivena vodom od strane demonstranata. Svojim kolegama sa RTS-a u pomoć su pritekli novinari Južnih vesti i sprečili dalju eskalaciju.

Ukupna ocena dva dana trajanja protesta jeste da je u prevelikom broju slučajeva došlo do grubog prekoračenja ovlašćenja od strane pripadnika policije, ali i do reakcija koje se mogu okarakterisati kao eklatantni slučajevi policijske brutalnosti. I pored mnogobrojnih snimaka i dokaza, direktor policije [Vladimira Rebića](#) je negirao da je došlo do prekoračenja ovlašćenja istakavši da je „suzavca ispaljeno onoliko koliko treba“. Na tu izjavu se nadovezalo obraćanje ministra policije [Nebojše Stefanovića](#) koji je izjavio da su

demonstranti bacali suzavac, a da policija nije reagovala iako je trebalo. Prema nezvaničnim podacima u dva dana protesta ispaljeno je više stotina suzavaca na okupljene građane. Stefanović je izjavio i da su protesti bili nedozvoljeni i da su organizovani u cilju nasilnog preuzimanja vlasti, iako je po Zakonu o javnom okupljanju predviđeno spontano okupljanje građana bez prijave. Predsednik Srbije [Aleksandar Vučić](#) optužio je demonstrante da su agresivni politički ekstremisti, najavivši pritom da država neće posustati i da će svi koji su učestvovali u neredima biti strogo kažnjeni.

Do kraja dana, 8. Jula, Beogradskom centru za ljudska prava javilo se preko 30 građana koji su pretpreli torturu od strane policije. Građani se i dalje javljaju Beogradskom centru za ljudska prava, kao i Komitetu pravika za ljudska prava, Advokati širom Srbije se javljaju na društvenim mrežama nudeći učesnicima protesta besplatnu pravnu pomoć. Pored brojnih reakcija državnih zvaničnika, nevladinih organizacija, novinara i istaknutih pojedinaca u okviru domaće javnosti, protesti i nasilne reakcije nadležnih privukli su pažnju i međunarodne javnosti. S tim u vezi [Njujork Tajms](#) objavio je vest o tome da su protesti u Beogradu najveći do sada viđenju u vezi sa pandemijom korona virusa, ali i da tako nasilna reakcija policije nije viđena još od vremena vladavine Slobodana Miloševića. Povodom ovih nereda oglasila se i predsednica Odbora Evropskog parlamenta za stabilizaciju i pridruživanje Srbije i EU [Tanja Fajon](#) ukazavši na brutalnost policije uz poruku da je zdravlje građana na prvom mestu, ali da se do toga ne sme dolaziti represijom. Zabrinutost i osudu nasilja nad demonstrantima izrazio je i Izvestilac evropskog parlamenta (EP) za Srbiju [Vladimir Bilčik](#). Ovim povodom oglasila se i [grupa Socijalisti i demokrate u Evropskom parlamentu](#) naglasivši kako je predsednik Aleksandar Vučić predugo ignorisao bezbednost građana zbog lične političke koristi.

- [Snimatelj KTV Zrenjanin](#) napadnut je zbog izveštavanja sa biračkog mesta u toku ponovljenog glasanja u Tomaševcu. Tom prilikom ekipa KTV Zrenjanin uočila je brojne nepravilnosti, između ostalog grupu ljudi koji su nosili spiskove, verovatno vodeći paralelnu evidenciju birača što predstavlja grubo kršenje pravila izbornog procesa. Među ljudima koji su vodili paralelne spiskove uočeni su i funkcioneri vladajuće Srpske napredne stranke. Ovakvo ponašanje je još jedan dokaz obesmišljanja izbornog procesa i pokušaja nasilne cenzure medija koji pokušavaju da objektivno i istinito informišu javnost.
- [Ministar kulture i informisanja Vladan Vukosavljević](#) uputio je otvoreno i uvredljivo pismo na račun novinara Nedima Sejdimovića povodom njegovog pisanja za dnevni list Danas. Sejdimović je komentarisao Vukosavljevićevo izjavljivanje saučešća zbog smrti komunizma prvom glavnom i odgovornom uredniku tog lista Grujici Spasoviću, nakon čega je ministar Vukosavljević poručio da bi Sejdimoviću „prijao povratak u prirodno stanište, gde i inače obitavaju takvi pripadnici faune”. Ovakav odgovor ne predstavlja samo nedopušteni pritisak na slobodne novinare već i nanošenje štete ugledu institucije ministra kulture i informisanja zbog neprimerenih i prostačkih istupa aktuelnog nosioca te funkcije. [Nezavisno udruženje novinara Vojvodine](#) zahtevalo je hitnu smenu ministra Vukosavljevića ističući da bi izostanak reakcije bio veoma opasan po dalje funkcionisanje medijske zajednice u Srbiji. [Nezavisno udruženje novinara Srbije](#) takođe je tražilo odlazak Vukosavljevića sa ministarske funkcije i pozvalo državne funkcionere da svoje javne istupe usklade sa javnom funkcijom koju obavljaju i elementarnom pristojnošću.
- [Nezavisno udruženje novinara Srbije](#) osudilo je ponašanje predsednika Aleksandra Vučića prema novinarki Radio televizije Srbije Oliveri Jovićević tokom njegovog gostovanja u emisiji „Upitnik”. NUNS je ocenio da je ponašanje predsednika bilo izvan okvira pristojnog ponašanja i nedostojno funkcije koje obavlja, zbog čega pozivaju Aleksandra Vučića da uputi javno izvinjenje novinarki Jovićević. Ovo nije prvi slučaj nepristojnog ponašanja prema novinarima od strane predsednika Vučića, tako da se može konstatovati da su cinične, agresivne i potcenjivačke reakcije na svako kritičko pitanje postale redovan manir Aleksandra Vučića.
- [Dopisniku televizije N1](#) zabranjeno je da snima lokaciju nakon urušavanja dela stare zgrade

kragujevačke pijace do kojeg je došlo nakon što su radnici koji je rekonstruišu potkopali deo temelja te zgrade. Tom prilikom je poslovođa izvođača radova verbalno pretio novinaru N1, a nakon toga je načelnik sekretarijata za komunalne poslove grada Kragujevca Radosav Vulović tražio od reportera N1 da kaže da li ima dozvolu za snimanje i tražio da se legitimize. Udruženje građana Šumadijska regija zatražilo je da se javno objave imena ljudi koji su uputili pretnje na račun novinara te televizije. Ovaj slučaj je samo jedan u nizu u kojima se novinarima onemogućava obavljanje svog posla, a ovakvim napadima su najčešće bili izloženi upravno novinari televizije N1 koja je već mesecima, pa i godinama, meta surove tabloidne kampanje i napada od strane nosilaca vlasti.